

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ
БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2010 елның 3 августындагы 615 номерлы каары белән расланган Мәктәп автобус маршрутын ачу турында нигезләмәнең 2.1 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.В. Туганов шикаятен карауга алудан баш тарту турында

Казан шәһәре

2019 елның 29 октябре

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснәтдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданин А.В. Туганов шикаятен алдан өйрәнгән судья Э.М. Мостафина бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин А.В. Туганов Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2010 елның 3 августындагы 615 номерлы каары белән расланган Мәктәп автобус маршрутын ачу турында нигезләмәнең (алга таба шулай ук — Нигезләмә) 2.1 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәжәгать итте.

Нигезләмәнең 2.1 пункты нигезендә мәктәп автобус маршрутын ачу ёчен жирле үзидарә органының (алга таба — заказчы) Татарстан Республикасының Мәгариф һәм фән министрлыгы, Татарстан Республикасының Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы һәм Татарстан

Республикасы буенча Эчке эшләр министрлыгының ЮХИДИ идарәсе белән килештерелгән каары нигез булып тора.

Шикаятында һәм аңа күшымта итеп бирелгән документлардан күренгәнчә, 2009 елда Яшел Үзән шәһәренең Загородная урамындагы шәһәр микрорайонында, гражданин А.В. Туганов анлатканча, анда 560ка якын кеше яши, башлангыч мәктәп ябылган. Микрорайон балаларын шәһәрнең Загородная урамыннан 7 км ераклыкта урнашкан башка мәктәбенә беркеткәннәр. Мөрәжәгать итүче билгеләп үткәнчә, уку йортының укучыларның яшәү урыныннан ерак булуына карамастан, балаларны мәктәпкә йөртү оештырылмаган. Гражданин А.В. Тугановның Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районы жирле үзидарә органнарына, шулай ук хакимиятнең башка органнарына мондый мәктәп маршрутын ачу үтенече белән берничә тапкыр мөрәжәгать итүе нәтиҗә бирмәгән.

Мөрәжәгать итүче күрсәткәнчә, мәктәп автобус маршрутларын ачу, үзгәртү һәм аларның эшләвен туктату (ябу) тәртибе һәм моның өчен кирәклे таләпләр Нигезләмәдә билгеләнә. Дәгъва белдерелә торган 2.1 пункт, мәктәп автобус маршрутын ачу өчен заказчының каары нигез булып торуын күздә тотып, заказчы нинди очракларда мондый каар кабул итәргә тиешлеген билгеләми. Гражданин А.В. Туганов, фактта заказчы бу мәсьәләне үзенчә хәл итә һәм тиешле каарны кабул итмәскә дә мөмкин, дип саный. Шулай итеп, ул, шикаять белдерелә торган норма билгесез характерда һәм, димәк, Загородная урамы микрорайонында яшәүче гражданнарының конституциячел хокукларын һәм конституциячел тигезлек принципын боза, дип күрсәтә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин А.В. Туганов Татарстан Республикасы Конституция судыннан Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2010 елның 3 августындагы 615 номерлы каары белән расланган Мәктәп автобус маршрутын ачу турында нигезләмәнең 2.1 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 38 (беренче һәм өченче өлешләр),

54 (беренче өлеш), 56 (беренче һәм икенче өлешләр) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон халыкка транспорт хезмәтләре күрсәту өчен шартлар тудыру һәм муниципаль берәмлек (жирлек, муниципаль район, шәһәр округы) чикләрендә халыкка транспорт хезмәтләре күрсәту оештыруны жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертә.

Белем ауга хокукны тормышка ашыру, мәгариф өлкәсендә кеше хокуклары һәм ирекләренең дәүләт гарантияләрен тәэммин итү һәм белем ауга хокукны тормышка ашыру өчен шартлар булдыру белән бәйле барлыкка килә торган иҗтимагый мәнәсәбәтләрне хокукий җайга салу «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән Федераль законның 34 статьясында белем алучыларның төп хокуклары һәм аларга социаль ярдәм һәм стимуллаштыру чарапары, шул исәптән транспорт белән тәэммин ителү хокуку да беркетелгән, ул, әлеге Федераль законның 40 статьясы нигезендә, муниципаль белем бирү оешмаларын гамәлгә куючылар буларак, жирле үзидарә органнары тарафыннан муниципаль берәмлекләр территориясендә белем алучыларның яшәү урыны буенча тиешле белем бирү оешмаларына транспорт белән барып житү тәэммин итепмәгән очракта, белем бирү оешмаларына кадәр түләүсез алып бару һәм кирегә алып кайтуны күздә тоткан транспорт белән тәэммин итүне оештыруны үз эченә ала.

Россия Федерациясе Конституция суды күрсәткәнчә, «Россия Федерациясендә мәгариф турында» Федераль законның 40 статьясындагы 2 өлеше нигезендә, әгәр конкрет муниципаль берәмлектә белем бирү оешмаларына транспорт белән барып житү мөмкинлеген билгели торган шартларны исәпкә алып, белем алучыларга һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез төп гомуми белем ауга конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру

мөмкинлеге сизелерлек кыенлашкан яисә тәэмін ителә алмый икән, төп гомуми белем программаларын тормышка ашыручы муниципаль белем оешмаларында белем алучыларны түләүсез йөртүне оештыруның мәжбүрилеге күздә тотыла. Моның белән бергә, Россия Федерациясе Конституция Суды билгеләп үткәнчә, гомуми кулланылыштагы транспорт белән халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру кысаларында, белем бирү оешмасының белем алучыларга Россия Федерациясе законнарында каралган тиешле социаль ярдәм чараларын күрсәтү юлы белән транспортан һәркем файдалана алуны тәэмін иту юкка чыгарылмый, аларга белем бирү оешмасына барып житу һәм артык озакка сузылмаган вакыт аралыгында кире кайту мөмкинлеге булырлык итеп, аны билгеләү өчен СанПиН 2.4.2.2821-10 «Гомуми белем бирү оешмаларында укыту шартларына һәм укытуны оештыруга карата санитар-эпидемиологик таләпләр»дә (Россия Федерациясе Баш дәүләт санитария табибының 2010 елның 29 декабрендәге 189 номерлы карары белән расланган) күрсәтелгән 30 минут, әмма транспорт дайми йөргән һәм транспорт чаралары хәрәкәте расписаниесенең мәктәптә дәресләр башлану һәм тәмамлану вакыты белән туры килгән шартларда, ориентир була ала (2017 елның 5 июлендәге 18-П номерлы Карап).

Татарстан Республикасында белем алучыларны белем бирү оешмаларына кадәр түләүсез алып бару һәм кирегә алып кайтуны оештыруны «Мәгариф турында» 2013 елның 22 июлендәге 68-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 22 һәм 24 статьяларының үзара бәйле нигезләмәләре күздә tota, алар эчтәлеге һәм хокукий мәғънәсе буенча «Россия Федерациясендә мәгариф турында» Федераль законның югарыда аталган нигезләмәләренә охшаш.

Шулай итеп, федераль һәм республика законнарының китерелгән нигезләмәләреннән куренгәнчә, жирле үзидарә органнары, муниципаль белем бирү оешмаларын гамәлгә куючылар буларак, муниципаль берәмлекнең конкрет территориясендә белем алучыларга белем бирү

оешмасының территориаль яктан уңайлы булуын тәэмин итү мөмкинлеге булмаган очракларда, белем алушыларны уқыган урынына кадәр тұләүсез алып баруны һәм кирегә алып кайтуны оештырырга тиеш.

Мөрәжәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торған Нигезләмә үзенең хокукий табигате һәм максатчан билгеләнеше буенча белем алушыларны йөрту куркынычсызлығын тәэмин итүгә, аерым алганда, мәктәп автобус маршрутын ачу өчен рөхсәт документларын рәсмиләштерү процедурасын тәртипкә китеңүгә юнәлдерелгән. Нигезләмәнең шикаять белдерелә торған 2.1 пункты, карала торған хокукий жайга салу системасында үзенең урыныннан чыгып, жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль һәм республика законнарының югарыда күрсәтелгән нормалары белән кабул итү нигезләре регламентланган тиешле карап кабул ителгәннән соң гына кулланылырга тиеш, үзеннән-үзе гражданнарның, шул исәптән мөрәжәгать итүченең шикаятьтә күрсәтелгән аспектта конституциячел хокукларын бозучы буларак санала алмый һәм, димәк, аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве түрүндагы мәсьәләдә билгесезлек юк, шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды түрүнде» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә аның шикаяте карала алмый.

Шикаять эчтәлегеннән күренгәнчә, гражданин А.В. Туганов Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2010 елның 3 августындагы 615 номерлы карапы белән расланган Мәктәп автобус маршрутын ачу түрүнде нигезләмәнең 2.1 пунктының конституциячеллегенә формаль дәгъва белдереп, фактта әлеге мәсьәләне хәл итүгә вәкаләтле жирле үзидарә органнарының гамәлләре (гамәл кылмавы) белән килешмәүне белдерә, бу исә Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы

Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгән компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәрдән чыгып hәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 hәм 2 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче hәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 hәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2010 елның 3 августындагы 615 номерлы карары белән расланган Мәктәп автобус маршрутын ачу турында нигезләмәнең 2.1 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары hәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.В. Туганов шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, э мәрәжәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катый hәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчermәсен гражданин А.В. Тугановка hәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына жибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә hәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 32-О

**Татарстан Республикасы
Конституция суды**